

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ”

ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

КАТЕДРА „ОБЩЕСТВЕНОЗДРАВНИ НАУКИ”

ЛЕКЦИЯ №4

ЗА ДИСТАНЦИОННА САМОПОДГОТОВКА ПО УЧЕБНА ДИСЦИПЛИНА
„ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ СИСТЕМИ”

ЗА СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ”

ОБРАЗОВАТЕЛНО – КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН

„ПРОФЕСИОНАЛЕН БАКАЛАВЪР“

РЕДОВНО ОБУЧЕНИЕ

Разработил:
Доц. д-р Пенка
Стефанова, дм

**Тема: СИСТЕМА НА
ЗДРАВНИ СМЕТКИ**

Системата на здравни сметки (СЗС) се разработва като **статистическа система** с повтарящи се, текущи изчисления и производство на статистическа информация при приложение на хармонизирана методология и стандартни класификации.

СЗС е международно приета статистическа система за описание, класифициране и анализ на разходите за здраве и източниците на финансиране. Приложението на тази статистическа система има за цел да се оценят всички разходи за здравеопазване – както публичните, така и разходите на домакинствата, на нетърговските организации - фондации, сдружения, на частните здравноосигурителни фондове, на предприятията за дейности по трудова медицина.

Основните цели на Системата на здравни сметки са:

- Да се осигури международно съпоставима информация в система от стандартни матрици;
- Да се дефинират хармонизирани граници на здравния сектор и приложат хармонизирани дефиниции;
- Да се разграничат основните функции на здравния сектор от функциите, свързани със здравеопазването;
- Да се осъществи анализирането на системата на здравеопазване от икономическа гледна точка в съответствие с методологическите принципи на макроикономическите /националните/ сметки и класификационните разреза на Международната класификация на здравните сметки.

-
- СЗС осигурява статистическа информация на национално ниво за разходите за здраве по видове изпълнители на медицински услуги; по функции според целите на медицинските дейности (терапевтична грижа, рехабилитация, клинична лаборатория, санитарен транспорт и др) и според финансовите източници.
-

- Системата на здравни сметки се изгражда при използването на Международната класификация на здравните сметки (International Classification for Health Accounts) чрез приложението на следните класификации:
-

- Класификация на функциите;
  - Класификация на изпълнителите на персонални и колективни медицински услуги;
  - Класификация на финансовите източници;
  - Класификация на финансиращите схеми
-

Методологията и класификациите са разработени от Евростат, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и Световната здравна организация.

Три са основните критерии за определяне съпоставими граници на сектора:

- дефиниране на крайното използване на здравните услуги според класификацията на функциите на СЗС;
  - определяне границите между здравни и социални грижи;
  - класифициране на разходите за здравеопазване по функции и изпълнители.
-

-
- Системата на здравни сметки се разработва в три подсистеми. Подсистемите са разработени така, че агрегираните таблици се получават чрез детайлното разпределение на разходите по функции, по изпълнители и на функциите по изпълнители в отделни таблици.
  - Общите разходи са сума от текущите разходи и капиталовите разходи.
  - Общите разходи за здравеопазване включват разходите на публичния и частния сектор.
-

Разходите на *публичния сектор* включват сектор Държавно управление, включително публичните социално-осигурителни фондове:

- разходи на републиканския бюджет;
  - на централното правителство - министерства и ведомства;
  - на местно правителство - общините;
  - на социално осигурителните фондове – Национална здравноосигурителна каса (НЗОК) и Национален осигурителен институт (НОИ).
-

Съгласно методологическите изисквания на Системата на здравните сметки разходите на *частния сектор* включват:

- Индивидуални потребителски разходи на домакинствата за регламентирани плащания на медицински и стоматологични и зъботехнически услуги, консумативи и други терапевтични стоки. Включват се и плащанията в системата на търговия на дребно в аптеки, санитарни и оптични магазини.
- Изплатени претенции от застрахователите по смисъла на чл. 83, ал. 1 от Закона за здравното осигуряване (доброволно здравно осигуряване);
- Разходи на нетърговските организации, обслужващи домакинствата - поради това, че не могат да бъдат детайлно разпределени по функция и изпълнители, тези разходи са отнасят към неклассифицирани дейности.
- Разходи на предприятия и организации за дейностите по трудова медицина за наетите лица.

Класификацията на изпълнителите на здравни услуги има за цел рекласифициране на националните институции от здравния сектор в международно съпоставими и приложими категории изпълнители на здравни услуги.

Класификацията на изпълнителите на здравни услуги включва единици, в които производството на здравни услуги е основен предмет на дейност и тези, в които производството на здравни услуги е вторична дейност. Като изпълнители на здравни услуги в СЗС се класифицират и домакинствата, в случаите на грижи за болен член на семейството и на сестрински тип грижи.

Класификацията по функции по същество съдържа два класификационни признака:

---

1. Основна цел/вид на медицинската помощ или дейността:

- лечебна помощ;
  - рехабилитация;
  - спомагателни медицински дейности;
  - медицински продукти за пациенти от извънболничната помощ;
  - профилактика и обществено здравеопазване;
  - административни разходи за здравна администрация и администрация на здравното осигуряване.
-

2. Начин/модел на оказване на медицинската помощ:

- болнична;
- извънболнична помощ;
- дневна грижа;
- домашно лечение и други.

Чрез тази класификация се анализират разходите за персонални и колективни здравни услуги. Здравеопазването съчетава /включва/ персонални здравни услуги, осигурявани пряко на отделният човек и колективни здравни услуги, които се отнасят до изпълнението на задачи на общественото здравеопазване, като превенция, профилактика, здравна администрация и администрация на здравното осигуряване.

1. Система на здравни сметки - Текущи разходи за болниците по основни финансиращи схеми за периода 2011 - 2017 година

		(млн. лв.)						
Класификация на схемите (ICHA-HF, SHA-2011)		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Текущи разходи за болници - общо	2 106.40	2 181.51	2 240.13	2 481.65	2 438.24	2 621.48	2 742.21
HF1	Правителствени и задължителни контрибутивни схеми за финансиране на здравеопазването	1 735.39	1 787.69	1 891.38	2 158.13	2 122.58	2 290.23	2 399.19
HF11	Правителствени схеми - министерства и ведомства, общини	556.54	381.54	323.00	317.76	338.14	371.88	383.42
HF12_13	Задължителни контрибутивни схеми за финансиране на здравеопазването - НЗОК и НОИ	1 178.85	1 406.15	1 568.38	1 840.38	1 784.45	1 918.34	2 015.77
HF2	Схеми за доброволни плащания на здравни услуги - доброволно здравно осигуряване, НТООД, трудова медицина	1.45	1.57	1.46	2.26	2.61	2.97	4.90
HF3	Домакинства - индивидуални потребителски разходи	369.56	392.26	347.28	321.25	313.05	328.28	338.12

2. Система на здравни сметки - Текущи разходи за извънболнична помощ по основни финансиращи схеми за периода 2011 - 2017 година								
							(млн. лв.)	
Класификация на схемите (ICHA-HF, SHA-2011)		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Текущи разход и за изпълнители на извънболнична помощ- общо	778.75	1 010.29	977.83	1 016.74	1 080.03	1 105.91	1 222.05
HF1	Правителствени и задължителни контрибутивни схеми за финансиране на здравеопазването	458.75	499.92	521.79	529.77	559.30	561.74	650.02
HF11	Правителствени схеми - министерства и ведомства, общини	-	-	-	-	-	-	-
HF12_13	Задължителни контрибутивни схеми за финансиране на здравеопазването - НЗОК и НОИ	458.75	499.92	521.79	529.77	559.30	561.74	650.02
HF2	Схеми за доброволни плащания на здравни услуги - доброволно здравно осигуряване, НТООД, трудова медицина	11.43	12.35	10.70	14.79	17.36	19.21	27.71
HF3	Домакинства - индивидуални потребителски разходи	308.58	498.02	445.34	472.18	503.38	524.96	544.32

3. Система на здравни сметки - Текущи разходи чрез системата на търговия на дребно в аптеки, санитарни и оптични магазини и други по основни финансиращи схеми за периода 2011 - 2017 година

(млн. лв.)

Класификация на схемите (ICHA-HF, SHA-2011)		2011	2012	2013 ¹	2014	2015	2016	2017
	Търговци на дребно и други доставчици на медицински продукти - общо текущи разходи	2 366.79	2 482.19	2 703.83	3 015.80	3 138.35	3 375.01	3 511.19
HF1	Правителствени и задължителни контрибутивни схеми за финансиране на здравеопазването	524.55	484.41	553.41	644.77	597.76	615.84	700.25
HF11	Правителствени схеми - министерства и ведомства, общини	-	-	-	-	-	-	-
HF12_13	Задължителни контрибутивни схеми за финансиране на здравеопазването - НЗОК и НОИ	524.55	484.41	553.41	644.77	597.76	615.84	700.25
HF2	Схеми за доброволни плащания на здравни услуги - доброволно здравно осигуряване, НТООД, трудова медицина	-	-	-	-	-	-	-
HF3	Домакинства - индивидуални потребителски разходи	1 842.25	1 997.77	2 150.43	2 371.03	2 540.59	2 759.17	2 810.94
	<i>Относителен дял от общо текущите разходи за здравеопазване-%</i>	<i>41.07</i>	<i>39.84</i>	<i>41.98</i>	<i>42.37</i>	<i>43.19</i>	<i>43.57</i>	<i>42.92</i>

4. Система на здравни сметки - Текущи разходи по функция лечебни и рехабилитационни услуги по основни финансиращи схеми

за периода 2011 - 2017 година

(млн. лв.)

Класификация на схемите (ICHA-HF, SHA-2011)		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Разходи за лечебни и рехабилитационни услуги - общо текущи разходи	2 819.95	3 146.34	3 143.96	3 469.32	3 463.77	3 672.82	3 920.88
HF1	Правителствени и задължителни контрибутивни схеми за финансиране на здравеопазването	2 125.49	2 238.77	2 336.52	2 655.76	2 623.76	2 793.49	3 001.96
	Правителствени схеми - министерства и ведомства, общини							
HF11		556.54	381.54	323.00	317.76	338.14	371.89	383.42
	Задължителни контрибутивни схеми за финансиране на здравеопазването - НЗОК и НОИ							
HF12_13		1 568.95	1 857.23	2 013.51	2 338.00	2 285.62	2 421.60	2 618.54
	Схеми за доброволни плащания на здравни услуги - доброволно здравно осигуряване, НТООД, трудова медицина							
HF2		16.32	17.29	14.82	20.13	23.58	26.09	36.48
HF3	Домакинства - индивидуални потребителски разходи	678.14	890.28	792.62	793.43	816.43	853.24	882.45

БВП - Производствен метод - национално ниво
Динамичен ред текущи цени

(Млн.левове)

Икономически сектори и групировки по икономически дейности	Номенклатура	Брутна добавена стойност по текущи цени								
	A10	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Селско, горско и рибно стопанство	A	2 985	3 746	3 624	3 673	3 794	3 595	3 828	4 129	3 698
Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	B_E	12 662	15 759	16 176	15 582	16 434	17 781	19 812	21 180	20 549
Строителство	F	4 664	4 480	4 190	3 441	3 223	3 377	3 212	3 641	3 974
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	G_I	13 377	14 359	14 421	15 347	15 769	17 350	18 240	19 725	22 014
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	J	3 236	3 783	3 633	3 992	4 037	4 092	5 055	5 395	6 459
Финансови и застрахователни дейности	K	5 813	5 703	5 354	4 670	4 909	5 336	5 817	5 790	6 332
Операции с недвижими имоти	L	7 849	8 127	8 196	8 067	7 617	7 547	7 801	8 828	10 060
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	M_N	3 701	3 845	4 216	3 986	4 099	4 875	5 150	5 355	6 166
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	O_Q	8 920	9 089	9 650	9 943	11 100	11 220	11 010	12 264	13 721
Култура, спорт и развлечения; други дейности; дейности на домакинства като работодатели; недиференцирани дейности на домакинства по производство на стоки и услуги за собствено потребление; дейности на екстериториални организации и служби	R_U	1 453	1 656	1 697	1 823	1 850	1 952	1 962	2 061	2 148
Общо за икономиката	A+...+U	64 658	70 548	71 157	70 524	72 833	77 124	81 887	88 369	95 119
Корективи (Данъци минус субсидии върху продуктите)		9 749	10 134	11 052	11 395	11 024	12 208	13 205	13 939	14 576
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ		74 407	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695

БВП НА ЧОВЕК ОТ НАСЕЛЕНИЕТО

в евро

Страни	2011	2012	2013	2014*	2015*
ЕС-28	26135	26579	26744	27553	28859
<i>Евро-зона 19 (BE, DE, IE, GR, EE, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, SI, FI, CY, MT, SK, LV, LT)</i>	29190	29224	29450	29984	30845
Австрия	36792	37634	38048	38673	39388
Белгия	34533	35055	35273	35924	36599
България	5619	5742	5783	5920	6292
Германия	33673	34296	35045	36105	37127
Гърция	18643	17311	16475	16336	16181
Дания	44503	45534	46097	47002	47833
Естония	12535	13534	14309	15016	15421
Ирландия	37812	38289	39160	41856	55106
Испания	22903	22233	22013	22323	23178
Италия	27264	26737	26458	26656	27045
Кипър	23189	22533	21020	20607	20807
Латвия	9796	10828	11336	11835	12301
Литва	10328	11162	11834	12478	12851
Люксембург	82506	82606	84999	88250	89948
Малта	16516	17187	18120	18934	20347
Нидерландия	38515	38513	38854	39317	39956

БВП НА ЧОВЕК ОТ НАСЕЛЕНИЕТО**в евро**

Страни	2011	2012	2013	2014*	2015*
Обединено кралство	29646	32427	31952	34999	39583
Полша	9870	10105	10252	10679	11177
Португалия	16686	16015	16282	16640	17333
Румъния	6616	6656	7218	7551	8091
Словакия	13084	13448	13702	14016	14511
Словения	17973	17504	17439	18107	18693
Унгария	10111	9988	10258	10637	11142
Финландия	36536	36903	37385	37595	38162
Франция	31539	31806	32085	32313	32796
Хърватия	10441	10293	10214	10154	10408
Чешка Република	15628	15361	15008	14885	15837
Швеция	42855	44471	45389	44625	45617
Исландия	33044	34501	35974	39567	45737
Норвегия	72330	79035	77440	73174	67103
Швейцария	63400	64699	63740	64728	72987
Албания	3191	3305	3323	3443	3556
Босна и Херцеговина	3490	3491	3569	3648	3820
БЮР Македония	3665	3680	3948	4141	4377
Сърбия	4619	4400	4781	4672	4720
Турция	7530	8196	8180	7845	8307
Черна Гора	5265	5126	5413	5561	5826

Индекси на равнища на цени

ЕС-28=100

Брутен вътрешен продукт

Страни	2011	2012	2013	2014*	2015*
ЕС-28	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
<i>Евро-зона 19 (BE, DE, IE, GR, EE, ES, FR, IT, LV, LU, NL, AT, PT, SI, FI, CY, MT, SK, LT)</i>	103.5	102.5	102.9	102.1	100.5
Австрия	110.2	107.7	108.5	108.4	106.7
Белгия	110.3	108.8	109.8	108.7	106.9
България	47.5	46.9	47.3	46.4	46.4
Германия	104.6	104.2	105.5	104.5	103.6
Гърция	94.6	90.6	86.0	84.2	82.5
Дания	132.9	134.5	134.3	133.9	130.8
Естония	67.8	69.0	71.1	71.7	71.2
Ирландия	110.2	108.9	110.5	111.1	107.8
Испания	94.7	92.0	91.9	90.3	89.4
Италия	100.6	99.0	100.4	100.1	97.4
Кипър	92.6	93.6	93.6	92.2	88.4
Латвия	65.8	67.5	68.1	67.6	66.3
Литва	59.9	59.9	60.4	60.4	59.5
Люксембург	120.0	120.0	121.9	120.1	118.1
Малта	76.1	76.7	78.6	79.5	80.3
Нидерландия	110.8	109.1	108.7	109.2	108.0

Страни	2011	2012	2013	2014*	2015*
ЕС-28	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Обединено кралство	107.9	114.5	111.5	117.1	127.1
Полша	58.0	56.8	57.2	57.3	56.5
Португалия	82.6	80.1	79.5	78.7	78.2
Румъния	48.5	46.4	49.5	49.5	49.0
Словакия	67.1	66.8	66.9	65.8	65.0
Словения	82.7	80.3	80.4	79.6	78.3
Унгария	59.0	57.5	57.3	56.8	56.5
Финландия	119.1	120.2	123.3	123.4	121.2
Франция	111.5	111.7	110.5	109.6	107.1
Хърватия	66.9	64.5	64.2	62.9	62.2
Чешка Република	72.0	70.0	67.0	62.7	62.9
Швеция	129.9	131.6	135.3	131.0	127.8
Исландия	111.0	112.8	114.9	121.7	128.5
Норвегия	154.5	160.0	157.5	151.8	144.9
Швейцария	150.3	148.7	145.2	144.0	156.4
Албания	41.4	41.6	42.8	41.5	41.5
Босна и Херцеговина	48.7	47.8	47.8	47.6	47.3
БЮР Македония	41.6	40.9	42.2	41.6	41.7
Сърбия	47.2	44.4	47.3	46.1	44.8
Турция	54.8	58.3	57.5	53.8	55.0
Черна Гора	48.2	48.9	49.6	49.2	48.3

Индекси на равнища на цени за крайните потребителски разходи на домакинствата, 2017 г. (ЕС-28 = 100)

(първи оценки)

	Крайни потребите лски разходи на домакинст вата	ранг	Храни и безалко холни напитки	ранг	Алкохолни напитки и тютюневи изделия	ранг	Облекла	ранг	Потребит елска електрон ика	ранг	Транспорт ни превозни средства за лично ползване	ранг	Ресторанти и хотели	ранг
ЕС-28	100		100		100		100		100		100		100	
Исландия	166	1	156	3	228	1	171	1	148	1	131	3	186	1
Швейцария	159	2	168	1	125	7	153	2	95	29	100	15	163	3
Норвегия	143	3	161	2	226	2	129	5	113	2	139	2	165	2
Дания	142	4	150	4	123	8	130	4	110	3	144	1	151	4
Люксембург	127	5	123	7	91	18	107	11	98	24	101	14	112	11
Швеция	125	6	126	5	127	6	134	3	107	10	98	17	146	5
Ирландия	125	7	117	9	174	3	108	10	86	37	111	6	122	7
Финландия	122	8	118	8	139	5	121	6	105	14	111	5	129	6
Обединено кралство	117	9	93	24	157	4	87	33	93	32	98	18	107	13
Нидерландия	112	10	103	17	109	9	111	9	103	17	121	4	112	10
Белгия	111	11	112	10	104	11	113	8	106	11	105	8	119	8
Франция	109	12	112	11	105	10	105	13	110	4	105	9	118	9
Австрия	108	13	125	6	93	16	105	15	105	15	103	11	105	14
Германия	105	14	108	14	96	14	105	14	99	22	100	16	110	12
Италия	101	15	112	12	97	13	106	12	105	16	102	13	105	15
Испания	92	16	95	21	86	21	92	29	99	23	89	23	86	17
Кипър	88	17	107	15	88	20	100	22	109	6	88	25	93	16
Словения	85	18	100	18	82	23	97	26	100	21	92	21	82	20
Португалия	85	19	96	19	90	19	98	25	109	5	111	7	77	23
Гърция	84	20	104	16	95	15	100	21	100	20	93	20	82	19
Малта	82	21	110	13	100	12	99	23	107	9	103	12	81	22

Индекси на равнища на цени за крайните потребителски разходи на домакинствата, 2017 г. (ЕС-28 = 100)

Естония	79	22	94	23	93	17	115	7	98	25	86	26	85	18
Латвия	72	23	95	22	84	22	104	18	96	28	85	28	82	21
Словакия	69	24	91	25	72	28	105	17	101	19	81	36	76	24
Чешка република	69	25	86	26	74	26	99	24	92	34	82	35	60	30
Хърватия	67	26	96	20	73	27	101	20	108	7	94	19	73	26
Литва	65	27	82	27	80	24	105	16	97	26	84	30	69	27
Унгария	62	28	82	28	70	30	84	34	95	30	89	24	61	29
Полша	56	29	65	35	71	29	88	31	89	36	84	32	74	25
Черна Гора	55	30	79	29	63	32	102	19	97	27	84	31	58	31
Турция	53	31	79	30	77	25	54	37	89	35	105	10	63	28
Албания	52	32	75	31	54	34	97	27	106	13	79	37	40	37
Румъния	52	33	62	36	69	31	92	30	95	31	83	34	53	33
Босна и Херцеговина	52	34	75	32	53	35	88	32	106	12	84	33	55	32
Сърбия	51	35	72	34	52	36	93	28	108	8	85	29	51	34
България	48	36	73	33	56	33	80	36	93	33	86	27	45	35
БЮР Македония	47	37	58	37	41	37	81	35	103	18	90	22	43	36